

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

S. J. WEDEGE
FRA MINE ERINDRINGS
PULTERKAMMER

TRYKT SOM MANUSKRIFT

—
H. H. THIELES TRYK

MDCCCXXX

**FRA MINE ERINDRINGERS
PULTERKAMMER**

S. J. WEDEGE

FRA MINE ERINDRINGS
PULTERKAMMER

TRYKT SOM MANUSKRIFT

H. H. THIELES TRYK

MDCCCXXX

FORORD

Et Afsnit af min Søstersøn, Direktør Ploug Borbergs interessante Bog: SLÆGTEN WEDEGE I DANMARK handler om min Fader, Oberst SOPHUS JULIUS WEDEGE.

Jeg tænkte i sin Tid paa at føje nogle personlige Erindringer til min Søstersøns Meddelelser, men opgav dog dette for at gemme dem til mine egne Mémoires, som jeg, trods min fremrykkede Alder, endnu haaber at faa nedskrevne.

Ved Udsendelsen af nærværende lille Bog, mener jeg dog at burde forudskikke nogle Oplysninger.

Da min Fader som 44-aarig ung Mand i 1864 vendte hjem fra Krigen, var han en absolut utjenstedygtig Invalid. Tilsyneladende var han fuldkommen helhredet efter det svære Saar, som en fjendtlig Geværkugle havde tilføjet ham; men han var og blev hele sit Liv stiv i Ryggen, — han kunde ikke bukke sig. Kuglen, som han opbevarede og ofte viste mig, havde strejft den indvendige Side af Rygraden, og taget et Stykke af Knoglen med. Desuden var hans Tunge lammet og ganske følesløs. For ikke at bide den tilblods, maatte han bestandig have noget mellem Tænderne. Om Natten sov han med sit Cigarrør i Munden.

Han var saaledes nødsaget til at indsende sin Begæring om Afsked fra Hæren.

At Tiden ofte maatte falde denne endnu unge Mand lang er forstaaeligt. Han udtænkte og iværksatte derfor

forskellige Projekter, dels for at udfylde Tiden, og dels for at skaffe sig en større Indtægt. Bl. a. indrettede han et Hønseri paa „Egebæksro“; — han købte (eller lejede) en Mark, paa hvilken han dyrkede Grøntsager; han anlagde et Silde-Røgeri i et Udhus paa Ejendommen; — ja, da han senere flyttede til København med sin Familie, købte han en lille Fabrik for Fabrikation af Vogns mørelse og Blæk.

Men alle disse Projekter gav ham kun Skuffelser; de udfyldte ikke hans Tid, og den ventede forøgede Indtægt udeblev. Hans Energi paaførte ham kun Tab paa Tab, og hans forskellige Foretagender maatte alle efterhaanden opgives.

Hans Hovedbeskæftigelse blev Læsning, — ustanselig Læsning fra Morgen til Aften.

Det morede ham ogsaa at fortælle

os Børn om sin Barndom og sit Barndomshjem, — dog især om sine Krigsoplevelser.

Da Ugeskriftet „Danebrog“ for Hær og Flaade startedes omkring 1880, benyttede han Lejligheden til at nedskrive nogle af disse Krigserindringer, og indsendte dem under Fællestitlen „Fra mine Erindrings Pulterkammer“ til Bladets Redaktion, som optog dem med Kyshaand.

Disse Krigshistorier har min Søstersøn Ploug Borberg samlet og opbevaret.

Jeg har saa ofte hørt min Fader fortælle dem, og husker endnu hvor de morede mig og andre.

Uden at ville tillægge dem nogen-
somhelst literær Værdi, mener jeg,
at de ikke bør gaa tabt. De giver
os dog et Billede af hine, de stærke
Følelsers bevægede og begivenheds-
rige, Tider.

*Jeg har derfor ladet denne lille
Bog trykke, og udsender den nu til
Slægt og Venner som et Minde om
min velbegavede, belæste, livlige og
frisindede Fader.*

LYNGBY, Sommeren 1930.

SØREN WEDEGE

INDHOLD

INDLEDNING (FRA MINE ERINDRINGS PULTERKAMMER.	1
OGSAA ET JUBILÆUM	7
ERINDRINGER FRA OPRØRETS UDBRUD I HOLSTEN 1848.	19
FRA FANGESKIBENE 1848	43
MINE GENVORDIGHEDER I HOLSTEN . .	61
ET HELDIGT SKUD.	77
HELD I UHELD.	85
ET „STANDSNINGSSTØD“	91
MIN SOLDATERBANES SLUTNINGS-EPI- SODE	97

FRA MINE ERINDRINGS
PULTERKAMMER

Under denne „smagfulde“ Titel agter jeg, naar forresten Læserne eller Redaktionen ikke skulde protestere derimod, af og til at sende „Dannebrog“ Smaastykker af blandet Indhold, der vel i og for sig ikke have Værd, hverken som „storhistoriske“, æstetiske eller filosofisk politiske Udgydelser, men kun som en svag Efterklang fra en Tid, der nu allerede ligger en god Menneskealder tilbage, og som vi ældre, og den Gang medvirkende, omfatter med særlig Forkærlighed. Alt, hvad der knytter sig til den Tid, — det store med det smaa, — sætter os tilbage til vor Ungdoms Glansperiode

og virker velgørende paa os, — saaledes gaar det i det mindste mig. Hvorvidt Nutidens Mennesker, der ser alt fra et mere kritisk Standpunkt, ville føle sig tiltalt af mine Smaahistorier, er et andet Spørgsmaal, som jeg ikke ser mig i Stand til at besvare. Men det hjælper ikke, de skal have dem alligevel, saa faar de at trække paa Skuldrene eller Smilebaandet over de gamles Ungdommeligheder. I vor Ungdom var vi ikke for „store“ til at glæde os ved Ubetydeligheder; dette er nu et tilbagelagt Standpunkt. Men jeg tror, det var godt, om vi ret af Hjærtet kunde glæde os i Ungdommen; de Dage udebli- ver næppe, om hvilke vi maa sige: de behager os ikke.

At det, jeg agter at fortælle, grunder sig paa Kendsgærninger, derom beder jeg mine Læsere være overbeviste. Fantasibilleder tegner jeg

ikke. Hvis det skulde støde nogen, at jeg nødsages til at navngive Personer, da skal de ikke tage sig den Sag nær: jeg skal ikke være værre mod andre, end jeg er mod mig selv. Men jeg mener, at den Slags Smaahistorier taber Størstedelen af deres Værdi, naar man ikke kan se den Paagældende for sig, om man ellers har kendt ham.

(1881—1882).

OGSAA ET JUBILÆUM

Et kært Barn har mange Navne, ogsaa vort Aarhundrede! Man har kaldt det „Opfindelsernes Aarhundrede“, „Folkenes“ (i Modsætning til Regeringernes) Aarhundrede og mange andre skønne Navne. Ja, forleden hørte jeg endog en kalde det „Dinéernes“ (Middagenes) Aarhundrede, virkelig ikke saa ilde et Navn. Jeg vil nu kalde det „Jubilæernes“ Aarhundrede, og dette Navn synes mig heller ikke saa uberettiget. Kan man nogensinde tage en Avis i Haanden uden at træffe Overskriften: „Et Jubilæum“? Selv gamle Militære, der ikke have været i Tjenesten en lang Aarrække,

holder 50 ja 60 Aars Jubilæum „som Officer“: det forekommer mig nok noget „haartrukket“.

Ikke destomindre tænkte jeg forleden, da jeg saa et af disse „haartrukne“ Jubilæer omtalt i et Blad: „So ein Ding muss ich auch haben“. Jeg rodede derfor op i mine Erindrings Pulterkammers aller inderste Kroge, og — ganske rigtig — jeg fandt, hvad jeg behøvede. Den 1. Maj i Aar kan jeg nemlig, med ligesaa god Ret som saa mange andre, holde 50 Aars Jubilæum; paa den Dag er det nemlig 50 Aar siden jeg blev — Kadet. Ja smil nu ikke, kære Læser! Jeg skulde mene, at det at blive „Kongelig Landkadet“ nok kan sættes ved Siden af at blive „Spillemand“. Hvorledes det gik til, at jeg kom til at gaa den militære Vej, skal jeg tillade mig at fortælle.

Min Fader var en lærd Mand,

d. v. s. en Mand, der havde læst meget. Han havde ikke ladet sig nøje med én Embedseksamen, som andre dødelige mange Gange har ondt nok ved at tage; nej, han havde taget ikke mindre end tre: han var baade Theolog, Jurist og Filolog. At „Latinen“ i hans Øjne var Hovedsagen i Livet, er saaledes let at forstaa, og han inddelte derfor ogsaa Menneskene i to Slags: Studenter — og Urtekræmmere. Det er derfor klart, at alle vi Sønner skulde være Studenter, „saa stod jo Vejen os aaben.“ Jeg var 12 Aar og havde allerede læst Latin, ja Gud ved hvor længe; men det behagede mig ikke, og jeg pønsede paa at blive „Urtekræmmer“. Men hvorledes fange Sagen an? det var Vanskeligheden. At gaa ligefrem til Værks vidste jeg, vilde være unyttigt, og jeg lagde da en Plan, hvorved jeg rigtignok slog min kære

gamle Fader en Plade, og paa samme Tid nedsatte mig betydelig i hans Agtelse: jeg gav mig et „idiotisk“ Præg. Min Fader, der var afgaaet fra sit Embede, anvendte sin Tid og sine Kundskaber til selv at undervise sine Sønner. Da jeg en Dag kommer „op“ i min latinske Lektie, der begynder med: *Post annum Christum natum o. s. v.*, spørger min Fader mig — efter Sædvane: „Hvad er Subjektet i denne Sætning?“ „Post“ svarer jeg. Han ser paa mig, slaar Bogen sammen og udbryder: „Nej, min Dreng, gaa du hen og bliv Urtekræmmer; den, der kan sige, at „post“ er Subjektet i en Sætning, bliver aldrig Student“. Dermed havde jeg jo naaet min Hensigt, men hvad nu. I længere Tid gik jeg vel og deltog i Undervisningen, men Latinen var opgivet. Jeg var egentlig i stor Forlegenhed med mig selv; men en skøn Dag

skulde det klare op. Jeg blev kaldt ind i min Faders Værelse og forelagt det Spørgsmaal, om jeg kunde have Lyst til at blive Kadet. Jeg vidste næppe, hvad det vilde sige at blive Kadet; men jeg vidste, at Kadetterne gik med rød Trøje med Sølvtræsser paa Kraven og Sabel. Det kunde jeg nok lide og slog derfor ogsaa straks til. Jeg blev meldt ind i Deichmanns og Borrings Kursus, og næste Foraar tog jeg Eksamen, hvorefter jeg den 1. Maj 1833 blev udnævnt til Kadet. — Det var med en stolt Følelse, at jeg første Gang trak i Kadettrøjen. Det var Store Bededags-Aften og jeg maatte naturligvis paa Volden. Jeg syntes at alle Mennesker saa paa mig, og jeg følte mig stolt, paa samme Tid som jeg følte mig trykket af „Situationens Storhed“, — en underlig blandet Følelse, der steg til sit højeste, da jeg første Gang med Haan-

den til Huen stod Front for Prins Ferdinand og Caroline.

Jeg skal ikke besvære Læserne med at fortælle disse traditionelle Kadethistorier, men jeg kan ikke nægte mig Fornøjelsen af fra hin forsvundne Tid at meddele et Par Smaatræk, som angaar min egen Person, og som i dette Øjeblik staa saa levende for mig.

En af de første Dage jeg var ved Middagsbordet, fik vi Besøg af Chefen, Prinsen af *Philipsthal-Barchfeld*. Efter at Hans Durchlaughtighed havde smagt paa Maden, gik han langs Bordene og henvendte Ordet til forskellige Kadetter, saaledes ogsaa til mig. „Hvad hedder De?“ — „Wedege!“ — „Ved ikke?! Herr Oberstløjtnant v. Linde, den Kadet ved ikke, hvad han hedder.“ Oberstløjtnanten oplyste Hans Durchlaughtighed om Fejltagelsen til almindelig Fornøjelse for hele Selskabet.

At jeg naturligvis tusinde og atter tusinde Gange har maattet trække ind paa denne „Vittighed“, det kan man jo nok forstaa, og den blev anvendt i mange Variationer. Kunde jeg engang imellem — og det var maaske hyppigere end ønskeligt — ikke min Lektie, hed det: „De svarer til Deres Navn i Dag,“ og saaledes i det uendelige. Endnu, naar jeg skal opgive mit Navn for en eller anden, der ikke kan opfatte det, siger jeg altid selv: „Sig bare: ved ikke! saa tager De ikke fejl.“

Ved min Faders Død i 1836 havde det nær taget en Ende med min militære Løbebane. En Embedsmands Enke med „Ni uforsørgede Børn“ skulde ikke have Raad til at holde ret mange Sønner paa Landkadet-akademiet. Men vor kære gamle Kong Frederik tog sig af mig, og betalte for mig af sin Kasse, ligesom han ogsaa paa anden Maade var

min Moder en stor Støtte. Som et Bevis paa, med hvormegen Godhed Kongen omfattede dem, der trængte til hans Hjælp, skal jeg fortælle et lille Træk fra hin Tid. Som bekendt maatte Kadetterne, naar der behøvedes et større Antal Pager til „Opvartningen“ ved Hoffet end almindeligt — gøre Tjeneste som saadanne. Saaledes var jeg en Dag kort efter min Faders Død kommanderet til Opvartning og fungerede som Nr. 2 hos Kongen (Kongen og Dronningen havde hver to Pager), og havde saaledes den Bestilling at byde Kaffen om. „Hvad hedder De?“ spurgte han. Jeg nævnede mit Navn. „Naa! en Søn af den afdøde Politimester der ude paa Frederiksberg — det var en brav Mand; det glæder mig, at jeg har kunnet gøre noget for Dem; hvordan gaar det Deres Moder og hendes „9 uforsørgede? haa! haa!“ Se det vidste han nu Besked

om. Man maa erindre, at det var i 1836, da man ingen Pensionister havde, men alt beroede paa Kongens Naade, som den kære gamle Konge heller ikke unddrog nogen og allermindst en brav Embedsmands Enke med „9 uforsørgede.“

Ja, hine Tider, der nu ligger et halvt Aarhundrede tilbage, medførte vel meget, om hvilket man med Rette kan sige „det behagede ikke“; men paa den anden Side kan jeg sige: Den Tid har med alle sine store Mangler dog efterladt mange kære Minder, hvilke sidste jeg altid har beflittet mig paa at opbevare paa et trygt Sted paa mine „Erindrings Pulterkammer.“

(1882—1883).

ERINDRINGER FRA OPRØRETS
UDBRUD I HOLSTEN 1848

Paa 34 Aars Dagen efter Oprørets Udbrud i Holsten, altsaa efter en Menneskealders Forløb, kunde det maaske have Interesse at læse en Fremstilling af denne for vort Fædreland saa skæbnesvangre Begivenhed, fremstillet saaledes, som Forfatteren, der den Gang var ung Løjtnant, da opfattede Begivenheden, uden Hensyn til, hvorledes Forholdene senere udviklede sig, og hvilke Resultater deraf fulgte. Det vil derfor være nødvendigt for de Læsere, der have oplevet eller kunne erindre disse Begivenheder, at sætte sig tilbage til den Tid, der maaske kan forekomme Nutidens Mennesker no-

get naiv, idet de bør erindre, at vi endnu i Marts 1848 — i det mindste for de Militæres Vedkommende — i politisk Henseende virkelig levede paa Umiddelbarhedens Standpunkt, hvorfra vi altsaa maa gaa ud for at opfatte, hvad der da skete, og hvorledes det skete.

Vi unge danske Officerer levede i Rendsborg saa glade og fornøjede, som Forholdene tillode i vor uskyldige, politiske Umyndigheds-Tilstand; thi Politik var den Gang noget, som der blev set meget skævt til og ikke mindst i Holsten, d. v. s. til den Politik der ikke gik Oprørets Ærinder. Vi levede saa godt som fuldkommen adskilte fra vore tyskfødte Kammerater, som indenfor deres Kres dreve deres Politik. Med Hensyn til den Politik blev det ikke taget saa nøje. Med Indvaanerne havde vi heller ingen Tilknytningspunkter, men levede vort eget

Liv og da navnlig paa Hovedvagten, der var det almindelige Samlingssted, naar en af „vore“ var paa Vagt. Der drak vi vor Kaffe, sang vore glade Sange til Guitarens Toner og søgte i det hele at gøre os Livet saa behageligt, som Omstændighederne — og Pengepungen tillode, uden Berøring med Omverdenen. Jeg er vis paa, at naar en eller anden af disse mine gamle Kammerater fra den Tid læser disse Linjer, vil han blive berørt af en glad-ve-modig Tanke om disse Dage, da vi vare saa inderlig knyttede til hinanden.

Den bekendte Forsamling i Rendsborg d. 18. Marts gjorde naturligvis et stærkt Indtryk paa os, og vi haabede bestandig, at der dog endelig maatte gaa et Lys op for de styrende hjemme, idet vi med Utaalmodighed imødesaa Tropper fra Sjælland eller Jylland, der med os skulde

tage det første Stød af, naar det, som enhver maatte vente, om ikke ret lang Tid brød løs.

Jeg stod ved 14de Bataillon, hvis Kommandør tillige var Kommandant i Fæstningen. Den 25de om Eftermiddagen Kl. 4 var Bataillonnen ifølge Ordre samlet i Eksercerhuset. Der mødte Obersten og lod slutte Karré om sig. Han holdt en varm Tale, hvoraf Kvintessensen var den, at de politiske Forhold vare af den Beskaffenhed, at man kunde vente alt, hvorfor han opfordrede enhver til, hvad der end maatte ske, at blive sin Konge og Ed tro. Skulde der mod Forventning være nogen, det være sig Officer, Underofficer eller Menig, hvis Overbevisning ikke tilod at følge *ham* (Obersten), da stod det ham frit for at træde af og uhindret rejse hjem. Oberstens Ord vare indtrængende, og alle vare rørte; jeg saa Taarer trille ned ad Kap-

tain S's fulde Kinder, ham, der just ikke havde Ord for at være noget Følelses-Menneske. Dette forhindrede imidlertid ikke, at han Dagen efter sluttede sig til Oprøret.

Om Aftenen d. 23. vare flere af os samlede hos Løjtnant Feldmann af Artilleriet, der havde Kommandoen paa Arsenalet. Ved Glasset udbragtes Skaaler og holdtes Taler, hvis Indhold var, at vi nok skulde forstaa at vise disse Demagoger Vintervejen, og ingen var ivrigere end netop Feldmann til at gøre sig til af, hvorledes han skulde vide at bruge sine Kanoner. Dette forhindrede ham ikke fra at „gaa over“ næste Dag. Vi kom sent hjem, og de, der ingen Tjeneste havde om Morgenen, bleve naturligvis liggende længe, saaledes jeg (det har nu altid været, og er det da endnu, en af mine mange svage Sider). Om-trent Kl. 9 om Morgenen d. 24. hørte

jeg stærk Klokkeringning. Jeg skyndte mig op, saa ud ad Vinduet, og blev en Del Jægre var, der bevægede sig ned mod Kasernen.

En Kone kom forbi i det samme. Jeg spurgte: „Was ist los, Mutter?“ „Das fünfte Jäger-Corps ist angekommen!“ „Das muss wohl das vierte sein?“ „Nein, das fünfte aus Kiel.“ Jeg skyndte mig i Tøjet og i en Fart naaede jeg Kasernen, hvor Kompagniet allerede stod opmarscheret under Løjtnant Bonnechsens Kommando (Kompagnichefen, Kaptain Krabbe var paa Session). Jeg indtog min Plads, og der afmarscheredes til Paradepladsen. En af de første, jeg saa der, var Kommandanten, min Bataillonschef, Arm i Arm med — Prinsen af Noer!

Efterhaanden samledes Garnisonen, og der blev dannet Karré om Prinsen og hans „Stab“, i hvilken ogsaa Kommandanten og de øvrige

Stabsofficerer befandt sig. Prinsen, hvis Stemme mod Sædvane syntes at være noget usikker, fortalte nu den bekendte Historie om Kongens Ufrihed, det københavnske Pøbelregimente o. s. v. og oplæste endelig den provisoriske Regerings Proklamation. Alt dette havde selvfølgelig gjort stærkt Indtryk saavel paa den tyske Garnison som paa os danske Officerer, men paa forskellig Maade. Prinsen, der nu ansaa Stillingen for vunden, kaldte nu dem frem, der ikke troede at kunne følge Proklamationens Opfordring. Vi danske Officerer, for største Delen Løjtnanter, — kun faa Kaptajner, ingen Stabsofficerer, traadte frem. Der udspandt sig nu et Ordskifte, idet Prinsen gentog Historien om Kongens Ufrihed, medens Løjtnant Chr. Mathiesen af 15. Bataillon — ved hvis Side jeg netop stod — protesterede. Prinsen paastod, at det

stod i „Statstidende“ for i Gaar. Mathiesen: „Der eksisterer ingen „Statstidende“; hvis det skal være „Berlingske Tidende“, da kan det heller ikke være sandt, da denne ikke kan være kommen hertil endnu.“ Det endte med, at Prinsen udbrød: „Ja, hvad enten det nu er i „Statstidende“ eller i et andet Blad, saa har de Herrer øjeblikkelig at begive sig til Deres Kvarterer og forblive der til nærmere Ordre.“ Denne Ordre bestod deri, at vi skulde indsende et Revers til Kommandantskabet, hvori vi erklærede „ikke at ville føre Vaaben mod den slesvig-holstenske Sag.“ Udeblev dette Revers, skulde vi forblive som Arrestanter i Rendsborg; i modsat Fald kunde vi uhindret rejse. Da det var af Vigtighed at handle i Fællesskab, havde vi straks efter et Møde for at komme overens om ensartet Fremgangsmaade. Paa dette

Møde blev vi efter en kort Diskussion enige om at afgive det forlangte Revers, idet vi ikke skønnede rettere, end at vi, om vi end ikke kunde deltage i det mulig forestaaende Felttog, dog kunde være til stor Nytte hjemme f. Eks. som Lærere i Skolerne o. s. v., hvilken Tjeneste ellers maatte besørges af andre Officerer, hvorpaa der jo ikke var synderlig Overflødighed.

Man har villet bebrejde os denne vor Handlemaade — den var ikke heroisk nok. Dog er jeg endnu bestandig af den Mening, at det var den eneste rigtige. Heroisme er smuk nok, men den ufornuftige Heroisme er absolut forkastelig; — og havde vi handlet modsat, vilde dette sikkert ogsaa være blevet bebrejdet os. Man har ogsaa sagt: hvorfor traadte ikke en eller anden frem og skød Prinsen en Kugle gennem Hjertet! Hertil kan jeg kun svare,

at vi ikke havde Skydevaaben ved Haanden. Det vilde vel heller ikke, om det end havde kunnet lade sig gøre, have bekommet nogen af os vel, om noget lignende var sket; rimeligt er det, at en saadan Handlemaade vilde have berøvet Fædrelandet en stor Del Officerer, hvoraf mange under Krigen senere har gjort dette store og værdifulde Tjenester. I ethvert Tilfælde vilde det næppe have gjort nogen Forandring i, hvad der var sket.

Samtlige Vagter og Poster var imidlertid besatte af 5te Jægerkorps. Kommandanten forblev i sin Stilling (sammenlign hans Udtalelser Dagen forinden i Eksercerhuset) ligesom alle Afdelingschefer. Herfra maa dog undtages Oberst Køye, Kommandør for 2det Artilleriregiment, som kom til København; hvorvidt han afgav Revers eller ikke, er mig ikke bekendt. Kaptajnsplad-

serne blev besatte af tyske Løjtnanter.

Jeg har ovenfor udtalt, at der gik en vis Naivetet igennem det hele, og skal herpaa anføre et Par Eksempler. Den kommanderende General, der var bleven fuldstændig konsterneret og imponeret lige overfor „Seine Durchlaucht“, traadte midt under alt dette Virvar ud paa Paradepladsen, idet han med grædende Taarer udbød: „Ich habe meinen Abschied genommen und gehe nach meinem geliebten Vaterlande zurück,“ hvorpaa han forsvandt. Hans to Sønner sluttede sig til Oprøret. Brigadekommandøren, til hvem nogle danske Officerer havde henvendt sig for at bevæge ham til dog at tage Ordet, udtalte til disse: „Bei solcher Gelegenheit schweigt man am liebsten still!“ Han afgav ikke noget Revers og maatte saaledes forblive i Rends-

borg som Arrestant. Ved sin Hjemkomst i September ved Fangernes Udløsning afskedigedes han. — En Major, den skikkelige K., var endogsaa saa naiv, at han, da vi senere spurgte ham, om han var færdig til Rejsen, svarede: „Nej, det kan da ikke gaa an, at vi alle løber vor Vej; jeg har desuden ikke Penge til saaledes at rejse for.“ Han var dansk født ligesom de to foran nævnte.

Derimod var der enkelte andre Officerer, Kaptajn A. Krieger af 14. Bataillon, Kaptajn Ernst af Ingeniørkorpset (nuværende General Ernst) og Løjtnant Middelboe, der saa Lejlighed til at undkomme fra Fæstningen, forinden denne blev tilstrækkelig bevogtet; disse havde derved den Tilfredsstillelse at kunne bringe de første paalidelige Efterretninger hjem med sig.

Den næste Dag, d. 25de skulde

vi afrejse, — og heldigt var det; thi man ymtede allerede om, at Prinsen fortrød, at han havde ladet os slippe. Vi var alle blevne enige om, at tage bort iførte vor Uniform; men underligt nok var alle civilklædte med Undtagelse af Løjtnant Bonnichsen og min Ringhed; os uafvidende havde Kammeraterne taget en anden Bestemmelse. Til Banegaarden blev vi eskorterede af en Afdeling Kieler-Studenten, der af Oberstløjtnant, Grev Baudissin var blevne anmodede derom for at forhindre, at vi skulde blive insulterede, hvilket ogsaa tildels lykkedes, skønt vi hørte enkelte „Hannemann“ og lignende Kælenavne. At fortælle hvorledes Fæstningen fra først af faldt i Oprørets Hænder ved Officerers og andres Forræderi og ved Kejtethed fra de styrendes Side, er saa bekendt, at jeg ikke skal opholde mig derved, men kun

bemærke, at havde man i rette Tid i København haft Øjnene aabne (og dette havde vel i Grunden ikke været overmaade vanskeligt, især efter Mødet i Rensborg d. 18. Marts) for Nærmelsen af den Fare, der truede, og sendt Tropper til Holsten, vilde *maaske* meget have set anderledes ud; dog mulig var det endelige Resultat blevet det samme, kun sat i Scene og udført paa anden Maade og paa anden Tid. Tysklands „Mission“ vilde vistnok tidligere eller senere have rakt sig ned over os, som den har rakt sig ned over andre Nabostater.

Vi forlod altsaa Rendsborg d. 25. Paa Banegaarden i Neumünster var der meget Liv. Det bekendte Brev (ewig ungedeelt) fra Kong Friedrich Wilhelm af Preussen blev fra en Tønde oplæst for Folket! Stort Halløj! Af Nysgerrighed stikker jeg Hovedet ud af Vinduet, — man op-

dager min danske Kokarde paa Huen, — man omringer Vognen — jeg holder en Tale, — „Die Kokarde herab!“ jeg protesterer, — „heraus mit ihm!“ — Piben lyder — Toget sætter sig i Bevægelse — og jeg slipper for videre Tiltale denne Gang. Her havde jeg et ganske snurigt Tilfælde med en af mine Kamerater, der havde Orlov og netop kom fra Kiel for at gaa til Rendsborg. Jeg raaber efter ham, „at han skal sætte sig op til os og tage med til Altona istedetfor til Rendsborg, da han naturligvis vilde blive nappet og sat fast. Men han, der altid var en stram Militær, vilde intet høre herom; han vilde tilbage til Rendsborg og melde sig til sin Afdeling. — Han blev naturligvis „nappet“ og sat paa „Limpinden“, hvor han sad hele Sommeren, indtil Fangerne blev udløst i September.

Ankomsten til Hamborg henven-

der vi os til det danske „Oberpostamt“ om Befordring til Lübeck. „Oberpostamt-Direktøren“, Grev Holck, er i stor Forlegenhed med os; han vil naturligvis gjerne være os til Tjeneste, men — — —. Endelig den næste Dag erholder vi Befordring og begiver os paa Vej til Lübeck. Ved de fleste Landsbyer, vi kører forbi, ser vi frivillige Korpser ifærd med at indekserceres. Havde de Herrer vidst, hvad dette Vogntog indeholdt, var vi maaske bleven benyttede som Øvelses-Apparat for dem. Om Aftenen ankom vi til Lübeck, hvor vi indlogerede os paa et Hotel, saavidt jeg erindrer „Stadt Kopenhagen“. Her maatte vi tilbringe tre Dage, da det ikke var muligt at formaa nogen Skipper til at føre os til København. Hotellet var naturligvis stadig omringet og vi regaleredes med den tilbørlige Katzenmusik, Hannemann,

Schlesvig-Holstein meerumschlungen o. s. v. Endelig lykkedes det os dog mod en meget høj Betaling at komme afsted. Skibet var kun lille; vi stuede os sammen saa godt som muligt i Lastrummet: Herrer, Damer, Børn, Ammer o. s. v., o. s. v., det var et sandt Noahs Ark. Heldigvis blev det smukt Vejr med god Vind, saa vi naaede Trekroner næste Eftermiddag; men længere vilde Skipperen ikke sejle af Frygt for at blive „taget“. Vi maatte da praje nogle Færgebaade, der bragte os i Land.

Vi var aldeles fremmede for, hvad der var foregaaet i København i de sidste 4—5 Dage; hvor stor var derfor ikke vor Forundring og Glæde, da vi hørte, hvad der var sket. Vi blev modtagne som „Engle, nedfaldne fra Himlen“; man havde allerede fortalt i København, at vi var bleven skudte tilhobe af Oprørerne.

Al den Venlighed, der vistes os, var rørende, og med et taknemmeligt Hjærte tænker jeg, og vistnok alle Kammeraterne fra den Tid, tilbage derpaa, — det var en opløftet Tid, som aldrig kan glemmes. For os ældre staar denne Tid som noget, hvorum den yngre Slægt ikke kan gøre sig nogen Forestilling. Men deres Tid vil maaske komme; gid da Aanden i Folket maa ligne den fra 1848. Alle kappedes om at faa os i Kvarter, og vidste ikke det gode, de vilde gøre os.

Der var straks sendt Melding til Generaladjutanten om vor Hjemkomst (vi vidste endnu ikke, at der var oprettet et Krigsministerium) og vi erholdt Ordre til den næste Dag Kl. 9 at møde paa Kristiansborg Slot for at fremstille os for Kongen. Vi mødte i de Klæder, vi havde, Uniform var der ikke Tale om; jeg, der var en af de faa, der havde Uni-

form med, mødte med denne men med en graa Felthat, jeg havde købt i Lübeck for ikke at forarge nogen med min Kokarde. Kong Frederik modtog os med Hjælm og Strids-handsker og tiltalte os paa den hjærteligste Maade. Da han havde faaet Underretning om det af os afgivne Revers, meddelte han, at han betragtede dette som aftvunget, og overlod det forresten til os selv, om vi vilde drage med ham til Arméen eller forblive hjemme til Tjeneste. Han befalede os at melde os hos Krigsministeren, der vilde anvise os vor Virkekreds. Kong Frederik havde imponeret os — han kunde træde kongelig op. Krigsministeren imponerede os ikke i den Grad. Han modtog os i gammel sort Frakke, og — Morgensko, — det tog sig svært demokratisk ud. Krigsministeren befalede os hver især at

indsende en Erklæring, hvori vi udtalte, hvorvidt vi var villige til Udkommando. Forøvrigt mente han, at vi jo gjorde bedst i at forblive i Garnisonen, da vi, for det Tilfælde at vi i Krigen skulde komme i Fangenskab, vilde være udsatte for at blive skudte — det laa jo ogsaa temmelig nær. Ikke desto mindre stillede de fleste sig til Ministerens Disposition, saaledes jeg, idet jeg, ligesom Kongen, maatte betragte Reverset som aftvunget. Jeg blev imidlertid ikke udkommanderet i 1848, men fik efter Slaget ved Bov, hvor der gjordes mange Fanger, Kommando paa Linjeskibet „Dronning Marie“, hvor jeg blandt de fangne Officerer traf adskillige af mine tidligere Kammerater, der nu var meget mere spage, end de havde været i Rendsborg d. 24. Marts.

Hertil skal jeg for denne Gang

indskrænke mig. Mulig kommer jeg en anden Gang tilbage til disse Begivenheder, og skal da fortælle, hvilke andre Æventyr jeg maatte friste med vore Slesvigholstenere.

(1881—82).

FRA FANGESKIBENE 1848

I „Dannebrog“ for 25. Marts d. A. gav jeg Læserne en Skildring af Oprørets Udbrud i Rendsborg d. 24. Marts 1848 og lovede mulig lejlighedsvis at komme tilbage til disse Begivenheder eller rettere til de Begivenheder, der var en Følge af hine. Jeg skal søge at indfri dette Løfte, men beder Læseren ikke at tage det saa nøje, om min Person kommer til at spille en vis Rolle i disse Beretninger. Men jeg holder mest af at fortælle, hvad jeg selv har oplevet, derfor ved jeg, at jeg kan indestaa. Det er jo heller ikke for at „udmærke“ mig — jeg kunde snarere fristes til at kalde det: „at

stille mig selv i Gabestokken", — men for at give et Bidrag til Oplysning om den Tids Forhold og Begivenheder.

Det vil erindres, at vi fra Holsten hjemkomne Officerer — paa enkelte Undtagelser nær — ikke blev udkommanderede i 1848. Jeg blev saaledes ansat ved den saakaldte 1ste Bataillon danske Frivillige, der rigtignok endnu ikke eksisterede, men var paatænkt oprettet under Major Wagner. Men efter Slaget ved Bov d. 9de April, i hvilket der som bekendt gjordes en Del Fanger, navnlig „Freischärler“ og Officerer og Mandskab af 5te Jægerkorps, blev jeg tilligemed Kaptajn K. ansat som kommanderende paa Linjeskibet „Dronning Marie“, der var udset til Fangeskib eller „Depot for Krigsfanger“.

Det var med en egen Følelse, at jeg overtog dette Hverv. Man er

selvfølgelig ikke meget gunstig stemt ligeoverfor disse Fanger og da navnlig overfor Officererne, blandt hvilke der endog fandtes dansk-fødte f. Eks. Løjtnant v. A. Jeg kendte dem alle, ældre og yngre, og havde nylig været Kammerat med dem, og nu stod de brændemærkede som — Oprørere. Dertil kom endnu for mit Vedkommende, at min Broder, den brave Løjtnant Ulrich Christ. W., hvis Minde endnu med Veneration bevarer af 11te Bataillon, var falden ved Bov, og altsaa var bleven et af de første Ofre for Krigen. Dette skulde ikke vække blidere Følelser hos mig. Ikke desto mindre blev man straks blødgjort ved at se disse ulykkelige. Især var det Løjtnant G. af 5te Jægerkorps, med hvem jeg siden 1833 havde siddet sammen paa Bænk paa Landkadet-Akademiet, og som samtidig med mig var bleven Officer, der gjorde

mig blød om Hjærtet. Han var meget nedtrykt, og jeg havde stor Medynk med ham. Da han saa mig, brast Taarerne ham ud af Øjnene, og han søgte at skjule sig bag de andre. Et Menneske, sammen med hvem man er opdraget fra Dreng, indtil man træder ud i Verden, og som man nu ser ulykkelig, behandler man ikke — naar man da forresten ikke er hjærteløs — slettere end nødvendigt. Jeg gjorde derfor, hvad jeg efter ringe Ævne formaade, for at lindre hans Nød og gøre hans Ophold paa Fangeskibet taaleligt, uden derfor at forurette andre. Det blev der forresten gjort mod alle, og jeg skal navnlig fremhæve min hæderlige Ven Kaptajn Klingsey, der ved sin humane og elskværdige Optræden, vandt de ulykkeliges hele Sympati og Hengivenhed. Jeg var yngre og maaske noget mere „ilter“, men dog kan

jeg ikke tro, at jeg var nogen „Bøddel“, hvorfor jeg senere blev beskyldt, og hvorom jeg længere nede skal berette. Men der maatte naturligvis føres stræng Kommando, og Disciplinen opretholdes. Det skortede i Reglen heller ikke paa Lydighed og Orden fra Fangernes Side, hvilket ogsaa fra Ministeriets Side fuldt ud paaskønnedes. Efter Slaget ved Slesvig den 23de April indbragtes atter en Del Fanger, og der fandt nu en Adskillelse Sted mellem „Bukkene og Faarene“, d. v. s. alle Officerer og „Freischärler“ forblev paa „Dronning Marie“, medens samtlige virkelige Soldater af Underklasserne anbragtes paa „Valdemar“, paa hvilket Skib jeg nu fik Befaling under Overbefaling for begge Skibe af Oberstløjtnant H. Lønberg, der frivillig havde taget Tjeneste.

Paa „Valdemar“ var der omtrent

800 Fanger, som jeg inddelte i „Delinger“, over hvilke jeg satte Underofficerer af deres egne, som i Egenskab af Kommandersergeant havde at indestaa hver for sin Deling. Disse Delingsførere var mig til stor Lettelse, og jeg kan ikke sige andet, end at de til enhver Tid gjorde god Fyldest. Jeg sagde før, at der maatte holdes stræng Disciplin, og det blev der. Det var saaledes selvfølgelig forbudt at ryge Tobak paa Banjerne, hvor Folkene havde deres Sovesteder. En Aften sent begiver jeg mig derned og overrasker en Mand med tændt Pibe i Munden. Da han bliver mig var, stikker han den brændende Pibe ind i Halmmadrassen. Han nægter at have gjort det, og vægrer sig ved at drage Piben frem; jeg lader Madrassen undersøge og Piben fandtes endnu brændende. Der maatte statures et Eksempel; men jeg ind-

skrænker mig dog foreløbig til at tage Piben fra ham. Næste Morgen lader jeg samtlige Fanger kalde sammen paa Dækket; jeg forestiller dem, hvilke Ulykker der vilde kunne flyde af den Slags Overtrædelser af Ordensreglementet, hvorpaa jeg lader Synderen i samtlige Kammeraters Overværelse tildele en meget alvorlig korporlig Revselse, idet jeg bemærkede, at saasom de alle selv havde berøvet sig Kokarden, betragtede jeg dem som Menige af 2^{den} Klasse, og som saadanne vidste de nok Besked. Derefter maatte Synderen indtil Middag „ride paa Kanonen“ (jeg havde hørt, at man havde en saadan Straf ombord i Orlogsskibene) og endelig blev hans Tobakspibe kastet overbord. Det var jo maaske noget „bøddelagtigt“; men der maatte som sagt statueres et Eksempel, og det havde sine gode

Følger; thi ingen korporlig Straf blev senere tildelt.

Vi var nu i Slutningen af April, og Vejret var mildt. Jeg troede derfor, at jeg kunde inddrage Kapperne, hvormed Fangerne var forsynede til Fordel for vore egne Soldater, der kun tildels var forsynede med saadanne. Dette vandt Ministeriets Billigelse, og hver Mand erholdt kun ét Sæt Tøj. Dette betragtedes naturligvis ogsaa afmange som en højst tyrannisk Fremfærd, jeg synes, det var billigt, især overfor vore egne „kappeløse“ Soldater, der laa i Felten.

Efterhaanden steg Modet hos vore Fanger, da de mærkede, at man fra Regeringens Side tog paa dem med Glacéhandsker, hvilket vel væsentlig foranledigedes af Frygten for Gengæld, idet der jo nu ogsaa var en Del af vore i tysk Fangenskab; dette var vistnok priseligt, men det

gjorde, at vor Stilling ligeoverfor Fangerne med hver Dag blev vanskeligere. Det er derfor ikke at undre sig over, at disse, for Størstedelen unge Mennesker paa nogle og tyve Aar, fandt paa allehaande Kunster dels til Tidsfordriv (de havde jo intet at bestille) dels for at prøve, hvor vidt de kunde gaa mod de Foresatte. For at raade Bod derpaa søgte man at skaffe dem, i det mindste nogle af dem, noget at bestille. Der blev optaget Lister over samtlige Haandværkere, hvoraf der ikke var saa faa, navnlig Skrædere og Skomagere. Disse blev der tilbudt Arbejde paa Varedepotet — naturligvis mod Betaling, — men efter at have arbejdet et Par Dage, nægtede de fremdeles at arbejde, — naturligvis tvungne dertil af Kammeraterne. Senere fandt man i Ministeriet paa, at de skulde anvendes paa Labo-

ratoriet til Forfærdigelse af Patroner; men ogsaa dette Forsøg maatte opgives efter nogle Dages Forløb. Det var virkelig en vanskelig Sag at regere en saa stor Hob af unge, ørkesløse Mennesker, og jeg lagde mit Hoved i Blød for at udfinde noget, der kunde skaffe dem Tidsfordriv. Der blev arrangeret Spadseretoure paa Nyholm, hvor de unge Mennesker kunde gøre sig saa lystige, som de vilde, og nogle Gange om Ugen lod jeg Musikkorpset — hele Jægerkorpsets Musikpersonale var nemlig ogsaa Fanger — blæse til Dans. Denne Lystighed var jo meget velkommen for mange; andre tog ikke Del deri af lutter Iver for at vise Modstand selv mod de Glæder, man søgte at forskaffe dem.

Den leverede Forplejning var gennemgaaende god, og da de fleste fik Penge tilsendt, kunde de i Forening med „Lønningen“ forskaffe

sig Ekstra-Forplejning, hvormed Marketenderen var forsynet, dog med Undtagelse af Brændevin som var forbudt. Alligevel har jeg en dunkel Anelse om, at man dog for gode Ord og Betaling kunde forskaffe sig lidt af de forbudne Varer. Men under saa vanskelige Forhold maatte man se og ikke se, høre og ikke høre; — en altfor vidtdreven Tjenstiver vilde have gjort Livet til et sandt Helvede for Fangerne og de kommanderende.

Jeg har ovenfor sagt, at de unge Mennesker søgte dels at more sig, dels at „chikanere“ de Foresatte, — det er jo ikke anderledes under saadanne Forhold. Efter at en af Fangerne — en Grevesøn — var undvegen fra „Dronning Marie“ (hvorledes ved jeg ikke, men der fortæltes allehaande derom) fandt man paa at „lade“ som om der var foregaaet en Undvigelse for at for-

skrække og forulejlige de kommanderende; dette lykkedes dog ikke altid, men én Gang blev vi dog tagne ganske artig ved Næsen. En Aften sent hørtes der et Plump i Vandet, og straks efter meldes der, at en af Fangerne var sprungen eller falden overbord. Der sattes Baade ud fra Skibet, fra Toldboden og fra Nyholm, men al Søgen var forgæves. Om Morgenen bringes der Melding fra Nyholm Vagt, at der var drevet en „Dukke“ i Land. Man havde udstoppet et Par gamle Bukser med Halm og lavet en Dukke af gamle Klæder, — det havde vi for den Ulejlighed, det kostede os at „redde“ den forulykkede. Jeg kan ikke klage over, at man fortrædige mig; det var jo ogsaa virkelige Soldater, hvorover jeg havde Kommando.

At Fangerne, Fangeskibene og hvad der gik for sig interesserede

de gode Københavnerne i høj Grad, kan man begribe. Vi var somme-tider formelig blokerede navnlig om Søndagen. Senere blev der taget Forholdsregler mod denne Blokade, og vi fik mere Fred for vore Venner.

Mod Slutningen af Fangenskabet blev der taget meget let paa Fangerne, navnlig paa „Friskaremændene;“ de kunde saaledes, mod at der indestodes for deres Tilstedeværelse, faa Tilladelse til at bo i Byen. Der var vel ikke mange, der benyttede sig af denne Frihed, men enkelte var der dog, som paa denne Maade kunde „nyde“ København og dens Seværdigheder uden Udgiften til en „Kopenhagenerreise“. —

Underhandlingerne om Vaabenstilstand var imidlertid indledede, og endelig bragtes Malmø-Konventionen af 26de August i Stand, ifølge hvis Artikel 4 samtlige Krigs- og

politiske Fanger uden Ophør og Forbehold skulde frigives. Dette bragte selvfølgelig stor Jubel paa Skibene; men hvad Forholdet ikke havde været vanskeligt tidligere, blev det nu i de faa Dage, der hengik, inden Afrejsen og Udvekslingen kunde finde Sted. Det er let at forstaa, at disse Mennesker, der under saa særegne Forhold var komne i Krigsfangenskab, uvisse om og ængstelige for hvorledes man vilde behandle dem, nu, da Lykken smilede dem i Møde, slog Gækken løs og afkastede al den Tvang, de nylig havde været undergivne. Det er let at forstaa, at de nu betragtede sig som fri Mænd, over hvem ingen havde at befale. Det var ogsaa Regeringens Vilje, at der skulde gives dem al den Frihed, som nogenlunde var mulig, uden at det forresten afstedkom større Uordner eller Ulykker. Selv den gamle

Oberstløjtnant Lønborg, der ellers kunde være striks nok, maatte finde sig i, at se meget, som vel ellers til enhver anden Tid vilde være bleven paatalt med Strængthed.

Endelig brød Dagen frem til Indskibning, efter at flere Dage var hengaaede i længselsfuld Venten. Desværre kunde alle ikke befordres samtidig, hvilket man havde haabet, men ogsaa denne Skuffelse for dem, der maatte vente til sidst, overvandt og Afrejsen gik for sig i de første Dage af September. Jeg kom med den mig underlagte Afdeling om Bord paa „Gejser“ ført af Premierløjtnant Ant. Krieger af Marinen, og under herligt Vejr begyndtes og fortsattes Rejsen, og den næste Formiddag havde vi naaet Eckernförde, hvor Udvekslingen fandt Sted. Her traf jeg flere Kammerater dels adskillige Officerer af 2^{det} Dragonregiment, der havde lig-

ligget i Itzehoe den 24. Marts og ikke havde afgivet Revers, dels af 5te Dragonregiment og 2^{det} Jægerkorps der var tagne til Fange ved Oversø, deriblandt Kaptajn, den i Aar afdøde General, Scharffenberg.

(1881—82).

MINE GENVORDIGHEDER
I HOLSTEN

Udvekslingen af Krigsfangerne havde fundet Sted, og jeg haabede for denne Gang ikke videre at komme i Berøring med Insurgenterne; men jeg tog storlig fejl. Jeg skal fortælle, hvorledes det senere gik mig.

Da det var bleven bestemt, at Fangerne skulde frigives, var det jo rimeligt, at de Officerer, der havde haft Kommando paa Fangeskibene, ogsaa benyttedes til at føre dem over til Hertugdømmerne. Saaledes fik altsaa ogsaa Kaptajn K. dette Hverv overdraget. Kaptajnen, der før Marts havde haft Garnison i Glückstadt, havde maattet lade sin

Familje forblive i Holsten, da der den Gang ikke havde været Lejlighed til at bringe den til København. Han ønskede derfor nu at hente Familien eller i det mindste at besøge den, hvorfor han indgav Andragende til Ministeriet om, efter endt Hverv med Hensyn til Fangerne Aflevering, at maatte forblive i Holsten en 14 Dages Tid, og dette blev ham ogsaa tilstaaet. Da han havde faaet denne Tilladelse, syntes jeg, at jeg ogsaa kunde fortjene en lille Opmuntring ovenpaa den strænge Tjeneste og alle de Fortrædeligheder, de forløbne 5 Maaneder havde været saa rige paa. Jeg androg altsaa om Orlov, der virkelig ogsaa tilstodes mig.

Jeg havde medbragt civile Klæder, som jeg iførte mig, sendte derpaa Uniformsagerne tilbage med Skibet og gav nu Turistens Rolle. I Eckernførde tog jeg Ekstrapost til

Rendsborg, til hvilken berygtede Rede jeg ankom uantastet om Eftermiddagen og tog ind paa Madam Pahls Hotel paa Paradepladsen, hvor jeg fik anvist et Værelse. Efter at have bragt min Paaklædning i Orden, spadserede jeg ud i Byen, der ikke saa synderlig anderledes ud end tidligere, naar undtages, at man overalt saa det sort-rød-gyldne og slesvig-holstenske Flag — det var ventelig til Modtagelsen af de hjemvendende Fanger. Efter at have set mig om i Byen, begav jeg mig tilbage til Hotellet, hvor jeg gik ind i Spisesalen for at spise til Aften. Salen var fuld af Officerer. Jeg tog Plads ved Bordet paa en ledig Stol ved Siden af en Dame, og vi begyndte en meget livlig Samtale, medens jeg søgte at tilfredsstille min glubende Appetit; men hvor længe var Adam i Paradis?

Som jeg bedst sidder og gotter

mig ved et Stykke af Madam Pahls udmærkede Karbonade, kommer en Opvarter og beder mig komme udenfor: der var en som ønskede at tale med mig. Jeg begiver mig ud i Forstuen og modtages af Løjtnant L., som jeg godt kendte fra tidligere Tid. Han var nu — vel paa Grund af sine Fortjenester ved Fæstningens Overrumpling — avanceret til Hauptmann og Kaptajn-Vagtmester. Han foreholdt mig det vovelige i at have begivet mig hertil; jeg var overalt bleven genkendt; man var forbavset over min Dumdristighed at turde indfinde mig her. Man antog, jeg var kommen i Egenskab af Spion o. s. v. — Havde jeg mit Liv kært, maatte jeg snarest mulig bort. Han førte mig op paa mit Værelse, anmodede mig om at gøre mig færdig til Afrejse snarest mulig; om et Kvarter skulde jeg blive afhentet med en Vogn for at føres ud af

Fæstningen. Derpaa forlod han mig efter at have aflaaaset Døren og taget Nøglen med sig, ventelig for at sikre mig mod Overfald. Kvarteret var næppe forløbet, før han atter viste sig, og overrakte mig et Pas, saalydende:

Den kongelige danske Løjtnant v. Wedege har ifølge den provisoriske Regerings Befaling straks og uopholdelig at begive sig over Hohenwedstedt, Itzehoe, Hamburg til Lübeck, og tjener dette Pas ham som Lejdebrev.

Kommandantskabet, Rendsborg
d. 7de September 1849.

A—

Major og Pladskommandant.

Dette Dokument opbevarer jeg som en „kær“ Amindelse. En Ordonnans tog min Kuffert paa Nakken, og efter ham kom jeg, ledsaget af Kaptajn - Vagtmesteren, nedad Trappen, der nu paa begge Sider var opfyldt af Mennesker, blandt

hvilke jeg genkendte adskillige af mine Venner fra Fangeskibene. Jeg kan just ikke sige, at det var nogen rørende Afsked, de tog med mig, — nej Hujen, Skrigen, Skældsord var der nok af, og havde man turdet komme mig tillivs, tror jeg, det vilde have været dem en ret behagelig Afveksling; men jeg var jo beskyttet af Kaptajn-Vagtmesteren og Ordonnanserne. Jeg gik ufortrøden gennem Flokken med det mest smilende Ansigt af Verden, hilsende til alle Sider, som om det var en Hyldest, man bragte mig. Jeg var jo ogsaa ganske vist Øjeblikkets Helt. Med en bevæbnet Ordonnans paa Bukken førtes jeg ud af Fæstningen og befandt mig snart i Ensomhed, overladt til mine egne Betragtninger, der ganske vist var af blandet Indhold, men dog ikke værre end at jeg snart kom til det Resultat, ikke at holde mig Lejde-

brevets Indhold efterrettelig, men indrette min Rejse mere i Overensstemmelse med Bekvemmeligheden og Bekostningen. En saa lang Rejse med Ekstrapost var jo en temmelig dyr Historie, skønt man havde været saa venlig at betale for mig til den første Poststation, Hohenwedstedt. Derfra kørte jeg til Jernbanestationen Wrist, hvortil jeg ankom tidlig om Morgenen. Her lagde jeg mig til at sove paa en Bænk i Ventesalen, indtil jeg nogle Timer efter blev vækket ved, at en Del Officerer traadte ind i Salen. De bar en Uniform, der var meget lig den svenske, nemlig mørkeblaa Frakke med gul Krave og Opslag. Jeg var i første Øjeblik, da jeg vaagnede, ikke ganske med, og antog dem for Svenskere; men jeg kom snart til Koncepterne igen. Om jeg erindrer ret, var det et nassausk Officerskorps og altsaa ikke Sles-

vigholstenere, hvilke jeg jo helst vilde undgaa at komme mere i Berøring med. Jeg henvendte mig til den, jeg antog for den ældste Officer, idet jeg meddelte ham, hvem jeg var, og anbefalede mig til hans og hans Kammeraters Beskyttelse for det Tilfælde, at jeg atter skulde blive udsat for Ubehageligheder. Man modtog mig med særdeles Velvilje og lod straks bringe Portvin. Disse Herrer syntes ikke at nære nogen overmaade stor Agtelse for Slesvigholstenerne; tværtimod syntes de, efter hvad jeg af deres forblommede Tale kunde slutte, at betragte dem med en temmelig høj Grad af Ringeagt.

Endelig kom Banetoget. Jeg tog Afsked med Officererne, og satte mig op i en Vogn. Det Selskab, jeg kom i der, var mindre behageligt; Vognen var for største Delen optagne af Folk, der havde været til-

stede i Rendsborg Aftenen i Forvejen, nemlig nogle af de hjemvendte Fanger fra „Dronning Marie.“ For at undgaa at høre paa mulige Ubehageligheder og Fornærmelser tog jeg det Parti at underrette Selskabet om, hvem jeg var, og at jeg „i mit lovlige Ærinde“ rejste til Holsten. Det lod ogsaa til, at man gennemgaaende vilde respektere denne min Udtalelse, naar undtages en hanseatisk Officer, som jeg, da jeg Aaret i Forvejen bavde ligget i Altona ved det fra Rendsborg afgivne Detachment, havde haft Lejlighed til at gøre løseligt Bekendtskab med. Han bebrejdede mig min Behandling af Fangerne, sagde, at Forplejningen havde været uforsvarlig, fortalte, at jeg — i Grunden en skikkelig Fyr — stadig havde været omtalt i de tyske Blade paa en Maade, der maatte gøre mig hadet og afskyet af enhver Tysker

o. s. v. Jeg svarede, at jeg naturligvis havde haandhævet Disciplinen paa den Maade, som var nødvendig og i Overensstemmelse med de fastsatte Ordensregler, at jeg forresten ikke havde haft videre med Forplejningen at gøre, end at jeg jævnlige, i Fangernes Interesse, havde smagt paa Maden, der var af samme Beskaffenhed som den, vore egne Soldater erholdt, og at det virkelig var altfor megen Ære at gøre en saa lille Person som mig til Genstand for Bladenes stadige Omtale. Hurtigst mulig — for at undgaa lignende Scener som dem, jeg havde oplevet Gaarsdagen i Rendsborg, opsøgte jeg en Droske, lod min Kuffert forblive paa Bane- gaarden og kørte til en Ven, en brav dansk Mand i Hamborg, som modtog mig med den største Venlighed, og tilbød mig sit Hus for den Tid, jeg agtede at blive her.

Jeg blev der en otte Dages Tid og saa og hørte en hel Del, som jeg dog skal forskaane Læserne for. Dog kan jeg ikke undlade at nævne, at jeg blandt andre traf min tidligere Chef, hvem jeg d. 24. Marts havde overrakt mit Revers; han udtalte det Haab, at han nok skulde retfærdiggøre sig, naar Lejlighed dertil gaves ham. Det var et sørgeligt Syn at se, hvorledes den smukke og stolte Mand var faldet sammen i de 5 Maaneder, i hvilke jeg ikke havde set ham. Jeg saa adskillige tyske Regimenter, navnlig preussiske, drage igennem Hamborg, og var Vidne til den Ringeagt, der vistes dem; — de havde jo svigtet den slesvig-holstenske Sag. Koleraen var imidlertid udbrudt, og jeg tænkte, det var rigtigst at komme bort, forinden Karantæne var bleven anordnet hjemme. Det lykkedes mig ogsaa over Lübeck at naa Køben-

havn i rette Tid; 2 Dage efter min Hjemkomst blev der anordnet Karantæne, som jeg saaledes heldig undgik. Dagen efter meldte jeg mig hos Krigsministeren (Tscherning), hvem jeg meddelte, hvad jeg havde set og hørt, og som mulig kunde have Interesse for ham som Minister; tillige fortalte jeg ham mine Genvordigheder i Rendsborg, som han tilsyneladende tog megen Del i; ja han tilbød endog at ville gøre denne Sag til Genstand for „diplomatisk“ Underhandling. Dette, synes jeg dog, var for meget. Jeg havde imidlertid lært, at Forsigtighed er en Borgmesterdyd, og jeg lovede mig selv for Fremtiden at lægge mig efter denne priselige Egenskab. Jeg har forresten ofte efter den Tid været dette mit Forsæt utro; — Naturen lader sig ikke saa let omregulere.

Det var tydeligt, at Ministeren

gærne vilde vise mig en Venlighed, idet han spurgte mig, om der nu var nogen Stilling, jeg fortrinsvis kunde attraa. Jeg udtalte da Ønsket om at blive ansat som Vagtmester-Løjtnant i Nyborg, dog med Forbehold om at blive udkommanderet, saafremt Fjendtlighederne maatte blive fornyede. Denne min Begæring blev mig tilstaaet, og jeg tilbragte saaledes Tiden fra 1. Oktober til midt i April Aaret efter i Nyborg, da jeg blev ansat som Kompagni-Kommandør ved 1ste Forstærkningsbataillon (Stockfleth), ved hvilken jeg deltog i Felttogene 1849 og 50 og forblev indtil Reservens og Forstærkningens Opløsning i For-aaret 1852.

(1881—82).

ET HELDIGT SKUD

I 1849 havde jeg ved mit Kompagni (1ste Forstærknings Bataillon 3^{dje} Kompagni) en Mand, der hed Maarup. Da jeg som ganske ung Løjtnant blev ansat ved det 3^{dje} jyske Infanteriregiment i Aalborg, stod Maarup alt som Tambour ved det Kompagni, hvorved jeg ansattes, saa jeg kendte noget til ham fra Fortiden. Ved Armé-Reformen af 1842 var han avanceret til Korporal ved 11. Bataillon, og blev ved 1ste Forstærkningsbataillons Oprettelse i Efteraaret 1848 ansat ved dennes 3^{dje} Kompagni som Sergeant. Denne Mand var af en meget industriel Natur, men hans

Industri havde ikke altid baaret de bedste Frugter for ham; saaledes var han alt, forinden jeg i April 1849 overtog Kompagniet, bleven degraderet til Menig. Men han tog sig i det med den behørige Anstand, idet han „gav den Frivillige“, for hvilke Folk man jo dengang havde stor Interesse — ja Forkærlighed. Maarup var en Mand, der gjerne vilde se godt ud; ja ikke alene godt, men se ud som et „dannet Menneske“, som en „dannet Frivillig“, allerhelst af de højere Klasser. Til den Ende fiksede han efter fattig Lejlighed op paa Munderingen og paa sin Person. Især forstod han at anbringe sin Hue saaledes paa Snur, at den store indsmurte „Rebslagerlok“ paa venstre Side fuldkommen kom til sin Ret. Dette gav ham et højst „forsorent“ Udseende. Jeg sagde flere Gange til ham: Herregud Maarup!

kan De da ikke sætte Deres Hue mere lige paa Hovedet; De ligner en rigtig Rod og Pokker ikke en Frivillig af de højere Klasser; men han var døv for mine velmente Raad: han syntes nu, det klædte ham saa godt, og gav ham et saa intelligent — fornemt Præg.

I Træfningen ved Gudsø den 7de Maj 1849 besatte jeg med mit Kompagni Skrænten paa højre Side af Defiléet, medens Kompagniet Sperling besatte selve Passet i Forening med en Espingolafdeling. Under Fægtningen skulde jeg have en eller anden Besked eller Ordre bragt til Kapt. Sperling. Jeg ser mig om for at finde en Mand, der kan overbringe denne, og mit Øje falder paa Maarup. „Aa, lille Maarup, kil ned til Kaptajn Sperling og sig ham det og det.“ Maarup sætter an i en Fart, og det varer ikke længe, inden han kommer tilbage

og afgiver en Melding med det mest smilende Ansigt af Verden. „Hvorfor er De saa glad Maarup, vankede der maaske noget?“ „Ja det gjorde der rigtig nok, for jeg fik en Kugle gennem min Hue.“ „Ja det er da ikke noget at være saa glad over, at Deres smukke Hue er bleven ødelagt.“ „Ja, det er just heller ikke derfor,“ siger Maarup med triumferende Mine, „men Kompagni-Kommandøren har altid haft saa travlt med at faa mig til at sætte min Hue lige paa Hovedet, men vil De nu se“ — og han satte sin Hue lige — „dersom den havde siddet saadan, var Kuglen jo gaaet lige gennem Tindingen!“ „Den var godt udspekuleret Maarup, derfor udnævner jeg Dem herved til Underkorporal. Denne Udnævnelse paa Valpladsen skal imidlertid ikke have smigret ham trods de 4 Skillings Tillæg om Dagen; — den gjorde

et Skaar i hans Indbildning om at ligne en „dannet Frivillig,“ idet han nu maatte bære Underkorporalens Distinktioner, en Snor og en Knap, hvorfor man ogsaa i Løbet af Sommeren altid kunde se Maarup iført Kappe, selvom det var nok saa varmt. Underkorporaler bar nemlig den Gang ikke Distinktioner paa Kappen.

Ved Forstærkningens Opløsning i Foraaret 1852 tabte jeg Maarup af Syne og traf ham først en Række Aar efter i København. „Det fornøjer mig at se Dem, Maarup; hvorledes gaar det Dem; er De endnu i Tjenesten eller hvad tager De Dem for?“ „Jeg takker Herr Kaptajnen, jeg er ikke længer i Tjenesten; jeg blev opløst i 1852, nu har jeg betraadt Kunstnerbanen.“ „Naa, det glæder mig. I hvilket Fag virker De?“ „I Kunstberiderfaget;“ „Det kan jeg lide; ja De har jo altid

været en dygtig Gymnastiker, saa De har vel nemt kunnet lære at ride." „Ja," svarede han, „endnu river jeg rigtignok kun Banen, men jeg haaber snart at komme til Hest."

Hvorvidt han senere er kommen til Hest, ved jeg ikke; men paa den høje Hest kom han aldrig; han endte som han begyndte — som Trommeslager, d. v. s. kommunal „Stadt"-Tambour og Udraaber i Aalborg. Hvilket Tab for Kunsten og for Aalborg By, om Maarup den Gang havde sat sin Hue lige paa Hovedet!

(1881—1882).

HELD i UHELD

Den første Mand af mit Kompagni (1ste Forstærkningsbataljons 3^{die} Kompagni) der blev saaret i Slaget ved Isted, var Nr. 33; hans Navn erindrer jeg ikke. Han blev altid kaldt Nr. 33 eller Dannebrogsmanden. Hvorfor hans Kammerater havde givet ham dette Hædersnavn, er mig ubekendt. Maa-ske var det satirisk anvendt; thi Dannebrogsmænd hverken var eller blev han. Han var ikke nogen smuk Soldat: lille og fed, og især udmærkede han sig ved en ualmindelig styg Næse, en komplet „Bomsadel.“ Denne Næse var i den Grad brak, at naar man saa ham fra Siden, viste de fremstaaende Kindbakker sig som smaa Bjærge over Næsens Linje; den laa lige-

som i en Dal. Dertil var han langt fra hvad man kan kalde en proper Soldat, — altid smudsig, fedtet og med et af Sved altid drivende Ansigt. Ofte blev der klaget over hans Paaklædning og Pudsning; men naar han saa blev kaldt frem for at faa sin Røffel, kunde man aldrig tage det alvorligt med ham, saa grinagtig saa han ud. Jeg stod lige ved ham, da han fik Skuddet; jeg saa ham tage sig op over Næse og Øjne, og troede først, at han havde faaet et Øje skudt ud, — men han var heldigere. Efter at have undersøgt Saaret siger jeg til ham: „Hvilket Uheld for Dig Nr. 33, at Du netop skulde faa Saaret over Næsen; den taalte ikke gærne at forværres.“ „Nej, Herr Kompagnikommandør, det er netop et stort Held for mig; thi nu kan jeg godt indbilde Pigerne, (han var af et meget erotisk Gemyt) at jeg har

haft en smuk Næse; den har de altid redet paa, og saa kan jeg ogsaa med Sandhed sige, at jeg har lugtet Krudtet." „Ja, det kan Du i Grunden have Ret i; men saa maa Du passe paa, at de ikke kender dig fra Fortiden." „Tak for det gode Raad; det skal jeg lægge mig paa Sinde." Det skulde træffe sig saa, at da Kong Frederik besøgte Lasarettet, paa hvilket Nr. 33 var indlagt, blev Kongen opmærksom paa ham og sagde til ham: „Jeg vil da haabe at Du har haft Dig en Kæreste *inden* Du fik den over Næsen; thi den klæder Dig rigtig nok ikke." Hvorvidt Nr. 33 gjorde Kongen opmærksom paa, at han netop ved sit Saar troede at kunne stige i Kvindernes Gunst ved jeg ikke; men jeg vil haabe, at dette Held i Uheld virkelig har været til hans Held.

(1881—1882).

ET STANDSNINSSTØD

Det var Juleaften 1850. Vi (1ste Forstærkningsbataljon) laa i Barakkerne ved Lille-Danevirke, og enhver virkede efter bedste Evne til at gøre denne Aften saa hjemlig og behagelig som mulig. Vi havde Aaret i Forvejen faaet til Bataljonen et Hold Rekrutter, blandt hvilke der var adskillige unge Mennesker, som ved deres Dannelse og hele Forhold (der var flere Studenter) maatte betragtes som et udmærket Islæt i vor af Forstærkningsmandskab bestaaende Afdeling. Blandt disse var Johannes Helms (ham kender vi nok alle), der i 1850 forrettede Tjeneste som

Furér ved 2^{det} Kompagni (Görtz), Kaptajn G., der var bleven gift om Foraaret, havde faaet sin unge, elskværdige Hustru ned til Slesvig, og tilbragte selvfølgelig den Tid, Tjenesten tillod, hos hende, — saaledes ogsaa Juleaften. Tjenesten maatte imidlertid ikke forsømmes, og Helms kunde ikke undgaa sin Skæbne, men maatte ind til Kaptajnen i Slesvig for at faa hans Underskrift, — eller hvad det nu var. Helms havde svært „Jav“ for at komme afsted igen: thi man kan tænke sig, at han var Sjælen i det Arrangement, der forberedtes til Forherligelse af Juleaften i Barakkerne. Et Øjeblik efter at han var gaaet, kommer Fruen ind, og da hun ser, at Helms er forsvunden, siger hun: „Det var da ret kedeligt; Helms skulde dog rigtignok haft et Stykke af den dejlige Kage, jeg har bagt.“ — „Aa lille Hans“ (Oppas-

seren) siger hun ud ad Døren, „spring efter Helms, og bed ham komme tilbage et Øjeblik; Kaptajnen vil tale med ham“. Han kiler af, men Helms med sine lange Ben var ogsaa kilet af, og Hans indhentede ham først ved Barakkerne. „A skull' hels' saa møg flittig fra Kaptajnen, om Furéren væs'go will komme tilbage; Kaptajnen ska' nødvendig snakk med ham.“ Helms maatte bide i det sure Æble og afsted. Det var ingen Springvej, og Føret var, det husker nok de, der dengang laa dernede, just ikke som paa et Stuegulv, — man maatte i Reglen vade i Dynd til højt op paa Benene. Træt, varm og ked af det ankommer Helms til Kaptajnens Kvarter. „Naa, er De der, Helms, det var da rart, han traf Dem, „siger Kaptajnen; „min Kone vilde gjerne have, at De skulde

smage hendes Kage; hun har saamænd selv bagt den."

Helms kan med Rette sige, at han den Juleaften sled for — Julekagen.

(1881—1882).

MIN SOLDATERBANES SLUT-
NINGS-EPIISODE

Skønt man vel ikke med Rette kan kalde det, man stadig har for Øje, for hentet fra Pulterkammeret, saaledes kan jeg ogsaa næppe kalde det, jeg her vil meddele, for en „Pulterkammererindring“, da jeg daglig, ja hvert Øjeblik paa Dagen, paa en temmelig ublid Maade mindes derom. Men siden jeg nu engang har valgt denne „smagfulde“ Titel for mine Meddelelser, saa kan jeg jo nok beholde den, ogsaa denne Gang.

Det er i Dag Nittenaarsdagen for den Fægtning ved Dybbøl, i hvilken jeg for sidste Gang skulde drage Sværdet i Fædrelandets Tjeneste; den 17. Marts 1864.

Det er naturligt, at denne Dags Tilbagevenden hver Gang vækker Minderne hos mig, og jeg vil derfor — inden det bliver for sent — give en kort Fremstilling af mine Fata hin Dag, samt af nogle Smaabegivenheder, der rigtignok kun kan have ringe Betydning, men som dog mulig kan interessere dem af mine Læsere, som jeg tør regne blandt mine Venner. —

Fjerde Regiment havde haft sine Hviledage paa Als, hvor jeg, der kommanderede Regimentets 2^{den} Bataljon, tilligemed Adjudanten og en Del andre Officerer havde Kvarter i Adserballe Præstegaard. Den fortræffelige Præst og hans ikke mindre elskværdige unge Hustru havde gjort alt for at gøre os Opholdet saa behageligt som muligt; og det var med det glade Haab atter om 6 Dage at komme tilbage til Præstegaarden, at jeg den 17. Marts om

Morgenen Kl. 4 brød op, for i Spidsen for min Bataljon at gaa til Sundved og deltage i Forsvaret af Dybbøl.

Men det skulde blive anderledes. En Fægtning, som fik en saa skæbnesvanger Betydning for hele vor Stilling, havde alt udviklet sig, og Bataljonen fik straks Ordre til at gaa til Ragebøl og indtage en Stilling i Byens nordlige og nordvestlige Udkant for at støtte de fremskudte Tropper (5te Regiment) mod et Angreb fra Stenderup.

Det er imidlertid ikke min Hensigt her at give „Rapport“ over Fægtningen i sin Helhed; jeg vil kun — som ovenfor antydet — meddele de Begivenheder, der umiddelbart berørte mig selv og tildels den Afdeling, jeg havde den Ære at føre. Jeg skal derfor ikke videre beskrive Bataljonens Fægtning ved Ragebøl, (hvor Regimentet mistede sin mid-

lertidige Chef, Hædersmanden Peter Bauditz), dens Retræte og Fremrykning paany, men indskrænke mig til Dagens Slutnings-Episode, der fik saa stor Betydning for mig og min Fremtid. —

Bataljonen havde ifølge Ordre indtaget en Reservestilling ved Pythusene for de mod Dybbøl agerende Tropper. Klokken var mellem 4 og 5, Fægtningen syntes at skulle dø hen. Jeg havde ladet Folkene gøre sig det bekvemt efter Dagens Anstrængelser, og selv var jeg stegen af Hesten, som uafbrudt havde baa-ret mig i 12 Timer, for at „strække Benene“. Officererne havde jeg sammenkaldt for at modtage en foreløbig Rapport om Enkelthederne i Dagens Begivenheder. Min Oppasser, den Hallunk, som jeg ikke havde set hele Dagen, kom nu frem med et Par Stykker Ostebrød og en Taar Øl, som han præsenterede

mig, der intet havde nydt siden Aftenen forud. Denne Forfriskning gjorde en saa velgørende Virkning paa mig, at jeg med Glæde tilgav ham hans Forsvinden.

Pludselig kommer en Adjutant ansættende med Ordre, direkte fra Overgeneralen, til at rykke frem mod Dybbøl. I et Nu var jeg til Hest og Bataljonen i Gevær. Med to Kompagnier, 6te (Bodin) og 8de (Winsløw) foran, og et Kompagni, 4de (Bügel) som Reserve — 3^{die} Kompagni (Sarauw) var detacheret — rykkedes rask frem. Her var ikke Tale om at snige sig fra Hegn til Hegn, — der var intet — man gik paa, lige paa. Med Adjutanten og Stabshornblæseren, fulgt af Bataljonens Ambulance-Soldater, red jeg frem midt mellem 6te og 8de Kompagnis Reserve, efterfulgt af Bataljonens Hovedreserve.

Da Kæden havde nærmet sig et

højt Gærde i en Afstand af 40 til 50 Skridt, og jeg havde givet Signal: Attachér!, blev vi modtaget af en saadan Kugleregn, som jeg endnu aldrig havde oplevet, skønt jeg dog havde været med i saa mange Fægtninger i Krigen 1848—50. Det var første Gang, og skulde ogsaa blive den sidste, jeg havde Lejlighed til at gøre alvorligt Bekendtskab med de preussiske Fængnaalsgeværer. Det imponerede mig! Kompagniet Winsløv havde i et Øjeblik mistet alle sine Officerer og en stor Del Underofficerer og Menige. Den tapre Kompagnichef faldt med en Kugle gennem sit ædle Soldaterbryst, Løjtnant Breyen ligeledes og samtlige øvrige Officerer saaredes. Min Adjutant, den unge elskverdige Løjtnant P. Gersdorff, der red paa min venstre Side, blev ligeledes dødelig truffen, og idet jeg vender mig for at kalde Ambulancen

til Hjælp, bliver min Hest truffen, gaar tilvejs, og begraver mig under sin store Krop. Dér ligger jeg, — det var nu ikke nogen videre behagelig Situation. Hesten havde imidlertid faaet saa tilstrækkeligt, at den ikke kunde rejse sig og slæbe mig med, og jeg arbejdede af alle Kræfter paa at frigøre mig. Dette lykkedes endelig med Tabet af Sporer og Stropper; men Glæden var kort; thi i det Øjeblik jeg rejser mig, bliver jeg truffen af en fjendtlig Kugle over den nederste Del af Ryggen, fra Lænd til Lænd. Fornemmelsen var, som om jeg havde faaet et dygtigt Rap af en Rotting; men jeg følte mig øjeblikkelig som fuldkommen lam i Benene og faldt. Der laa jeg.

At blive liggende i saa kort Afstand fra den fjendtlige Kæde udsatte mig aabenbart for „øjensynlig Livsfare“. Jeg krøb derfor, — gaa

kunde jeg jo ikke, — paa alle fire hen til Gærdet, paa hvis modsatte Side de preussiske Skytter laa. Forøvrigt var jeg fuldkommen ved Bevidsthed og kunde endog fra mit Leje give de nærmest ved mig værende af mine Folk Anvisning paa at komme tilbage; hvorved ikke faa undgik at falde i Fjendens Hænder som Fanger; thi det var klart, at vi maatte blive afskaarne.

Hvor lang Tid jeg tilbragte i denne Stilling, kan jeg ikke sige saa nøje, men det var vistnok Størstedelen af en Time. De saarede blev nu optagne af de preussiske Ambulancer og indbragte — jeg i Guld-stol af en Sergeant og en Gefreiter.

Man skred straks til at undersøge mit Saar, og det vilde være uretfærdigt ikke at paaskønne den Omhu og Deltagelse der vistes. Netop som den preussiske Læge (Dr. Glaeslein) er ifærd med at lægge

den første Forbinding, tager han sig med et Brøl til sit ene Ben, — han var bleven truffen af en af vore Kugler, der havde forvildet sig herhen, og saaledes ikke havde været langt fra at give mig, hvem Kuglen næppe var tiltænkt, min Rest. Vi — Lægen og jeg — blev nu bragt ind i Kirken, hvor Forbindingen foretoges, hvorefter vi begge blev transporterede til Lasarettet i Ringenæs. Den Jammer, jeg blev Vidne til den første Nat, skal jeg ikke forsøge at beskrive, — men jeg glemmer den aldrig.

Herfra skrev jeg til Regimentet og til min Hustrue, til hvis Beroligelse Lægen tilføjede en Udtalelse om min Tilstand, Disse Skrivelser blev ved Parlamentær afleverede ved vore Forposter. Den næste Dag fik vi — Dr. Glaeslein og jeg — et lille Værelse for os selv, og

den næstfølgende Dag blev vi bragte til Flensborg.

Medens jeg endnu laa i Ringenæs, forefaldt der en komisk Scene. Mit Kort over Sundeved og Als paa hvilket samtlige Skanser, Batterier, Kolonneveje o. s. v. var indtegnede, saa jeg stikke frem af Lommen i min Kappe, der var ophængt paa Væggen. Jeg lod en Sygepasser give mig Kortet og afrev den Plade, hvorpaa Skanserne m. v. var indtegnede, og rev derefter denne i smaa Stykker, som jeg kastede paa Gulvet. Nogen Tid efter viste en Sygepasser sig med en Fejespaan og Støvekost og gav sig til at feje Gulvet. En Timestid efter viste Etappe-Kommandanten (Oberst Greve v. d. Gröben) sig og bebrejdede mig, at jeg havde iturevet mit Kort, — hvilket han forresten godt kunde forstaa fra mit Standpunkt betragtet, — men han maatte dog raade

mig til at afholde mig fra slige „Overgreb“, der let kunde faa ubehagelige Følger for mig. „Forøvrigt“ tilføjede han „har vi allerede redresseret Fejlen; her ser De Stumperne opklæbede paa Papir“. Man er om sig hos Preusserne!

Paa Lasarettet i Flensborg traf jeg flere Kammerater, blandt hvilke min ovenfor nævnte Regimentschef, Major P. Bauditz, med hvem jeg kom til at ligge paa Stue. Han døde af sine Saar i Slutningen af April, men havde i al sin Ulykke den Lykke at blive plejet af sin elskelige Hustru, en sand slesvigsk Dannekvinde. Jeg skal ikke trætte Læseren med Fortællinger om, hvad jeg gennemgik paa Lasarettet — det er jo nu forbi og glemt, men vil tillade mig at fremdrage et Par Smaa-begivenheder, som har sin Interesse, i det mindste for min Person, og maaske kan fornøje andre at høre.

En af de første Dage paa „Belle-vue“ modtog jeg Besøg af en preussisk Kaptajn, en gammel Kammerat af mig. Og hvem var saa denne „gamle Kammerat“? Det var Major v. Krohn, der i 1833 som dansk Landkadet havde siddet sammen med mig i yngste Klasse paa Landkadetakademiet, hvorfra han senere blev „afskediget“ og gik i preussisk Tjeneste, hvor han nu var avanceret til Major og Chef for det 24de Regiments Füselier-Bataljon. Han havde haft „den Ære“ at staa lige overfor mig ved Dybbøl den 17de Marts. Han havde der set mig og genkendt mig. Kammeraterne fra Landkadetakademiet erindrer ham vistnok fra den Tid!

Nogle Dage efter Dybbøls Fald kom Preusserkongen til Slesvig, besøgte Dybbøl og andre mærkelige Steder. Han kom ogsaa til Flensborg og aflagde Besøg paa Lasa-

retterne, ogsaa paa det, hvor jeg laa. Blandt Kongens Følge var ogsaa Feltmarskalk Wrangel. Denne staar for de fleste danske som en ægte tysk „Hugaf;“ men det var han langt fra; tværtimod var han en venlig gammel Mand; saaledes viste han sig i det mindste lige overfor mig. Han havde tidligere et Par Gange ved sine Besøg paa Lasarettet tiltalt mig, og da han nu fik Øje paa mig, nikkede han venligt til mig, kom hen til min Seng og sagde idet han klappede mig paa Skuldren: „Ja, min kære, De skal blive udvekslet, saa snart De er rask.“ Dette rimeligvis i ubetænksom Godmodighed givne Løfte kunde imidlertid være bleven ham vanskeligt nok at opfylde, men jeg er naturligvis ikke den Mand, der lod et saadant Løfte gaa ind ad det ene Øre og ud af det andet, — nej, jeg bed mig fast. Jeg fortalte

det straks til Grev Stolberg, og denne igjen til Kronprinsen, der sagde, at havde Hans Excellence givet et saadant Løfte, vilde det selvfølgelig ogsaa blive opfyldt.

Imidlertid gik Tiden; jeg var kommen op og befandt mig forholdsvis ret vel. Min Hustru var kommen til Flensborg for at besøge mig, og hendes Nærværelse bidrog vistnok ikke mindst til at befordre mit Velbefindende. Vor bekendte Patriotkvinde, Fru Rasch, maa jeg ikke glemme her at bringe en Tak for al hendes Venlighed mod os; mange har vistnok som jeg god Føje til at bringe hende den. I hendes Ekvipage gjorde vi smaa Udflugter i Omegnen og havde det rigtig behageligt i den skønne Maj, som netop det Aar var ualmindelig smuk.

Men man maatte tænke paa Hjemreisen! Jeg skulde jo „udveksles“. Jeg henvendte mig til Grev Stol-

berg og bad ham arrangere det fornødne i saa Henseende. Dette var han meget villig til; — han viste stedse os danske Officerer en sjælden Venlighed; dog bad han mig ikke være altfor sikker i min Sag, ogsaa af den Grund, at der næppe var nogen at udveksle mig imod. „Vel,“ sagde jeg, saa maa man frigive mig selvfølgelig uden nogen Betingelse.“ To Dage efter modtog jeg gennem Pladskommandantskabet i Flensborg et Brev — underskreven af Wrangel selv — hvis Indhold var, at jeg var fri og efter Behag kunde rejse enten over Lübeck eller over Dybbøl, i hvilket sidste Tilfælde jeg vilde blive ledsaget af en Officer for at afleveres. Der blev stillet en Ekvipage til min Raadighed, og om Morgenen den 12te Maj — netop den Dag Vaabenstilstanden var indtraadt — tiltraadte min Hustru og jeg Rejsen til

Hjemmet. Ved Middagstid naaede vi Dybbøl, som jeg saaledes gensaa under saa forandrede Forhold.

Man vil forstaa, med hvilke Følelser min Hustru — som vistnok var den første danske Kvinde, der var tilstede ved Dybbøl efter Katastrofen den 18de April — og jeg betraadte disse Steder, der havde været Vidne til vor Hærs fortvivlede Kamp, til vore Soldaters Udholdenhed og Mod, og hvor der var gaaet saa meget tabt, — kun ikke Æren.

Ved Alssund blev vi afleverede og befandt os snart i det i Grus lagte Sønderborg. Ak, hvor forandret siden jeg den 17de Marts om Morgenen for sidste Gang drog derigennem.

Efter at have meldt mig i Divisionskvarteret, hvor jeg erholdt Befordring til Hørup, fortsatte vi Rejsen (det var en stræng Tur) dertil,

og den næste Dag med et af Transportskibene til Korsør. Den 14de Maj naaede jeg Hjemmet. Det var ikke noget Triumftog, som i Septem-berdagene 1849, nej, tilvisse ikke! Dog var Glæden stor; thi jeg var nu hjemme hos mine egne, medens mine Lidelsesfæller fra Lasarettet maatte drage syd paa i Fangenskab til en eller anden tysk Fæstning.

Først i Juni Maaned fik jeg — tilligemed flere saarede Officerer — en Indbydelse fra Direktionen for Badene i Sandefjord til at bruge Badene. Jeg tog med Glæde derimod og tilbragte en herlig Tid i det skønne Norge, hvor der overalt vistes den danske Sag og os danske Soldater en Sympati, der stedse vil bevares i et taknemmeligt Hjærte. Her modtog vi Budskabet om Erobringen af Als, den sidste Fodsbred af Slesvigs Jord!

I al min Sorg maatte jeg gog glæde mig over ikke at have været med ved den Lejlighed, saameget mere som 4de Regiment — vistnok uden Grund — er bleven noget haardt bedømt for sit Forhold ved Preussernes Landgang. For mig staar Regimentet som en tapper Skare af ufortrødne Krigsmænd, som jeg sender en kammeratlig Hilsen og hjærtelig Tak.

Den 6te Oktober, vor hedengangne Konges Fødselsdag, og den Dag da jeg i 1850 var bleven udnævnt til Kaptajn, indgav jeg min Afskedsansøgning, der bevilgedes mig under 27de November, og tillagdes der mig Majors Karakter, — hvilken Charge i 1869 blev ombyttet med Oberstgraden — med Tilladelse til at bære den for invalide Officerer bestemte Uniform.

Saaledes endte jeg min militære Løbebane i en Alder af 44 Aar,

en Løbebane, som jeg elskede, og som fra mit 13de Aar havde været mit Livs Maal.

De, der har fulgt mig i denne Beretning vil nu forstaa min varme Medfølelse for vore Krigsinvalider, mine gamle Kammerater og Lidelsesfæller.

Men glæd Eder, at I har mange Venner, der ikke vil have glemte Eder; glæd Eder, at I nu forhaabentlig skal se lysere Dage oprinde for Eder, saaledes at I med større Tryghed kan se Alderdommen i Møde.

Og griber jeg her Lejligheden til i Eders Navn at bringe alle „Invalidernes Venner“, fra vor ædle Konge til den ringeste, der har vist, at de med Kærlighed omfatter de gamle Soldater, dem — „der gik fra Striden ud med Manddomskraften lammet“, — Eders og min varmeste Tak.

(1882—83).

